

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

3 päivänä toukokuuta 2012*

Sosiaalipolitiikka — Direktiivi 2003/88/EY — Työsuhteen ehdot — Työajan järjestäminen —
Oikeus palkalliseen vuosilomaan — Sairaustapauksessa maksettava lomakorvaus —
Virkamiehet (palomiehet)

Asiassa C-337/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (Saksa) on esittänyt 25.6.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.7.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Georg Neidel

vastaan

Stadt Frankfurt am Main,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Safjan sekä tuomarit E. Levits (esittelevä tuomari) ja A. Borg Barthet,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Georg Neidel, edustajanaan Rechtsanwalt K. Schmidt-Strunk,
- Saksan hallitus, asiamiehenään J. Möller,
- Tanskan hallitus, asiamiehenään C. Vang,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato M. Russo,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään S. Ossowski,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Euroopan komissio, asiamiehinään V. Kreuzsitz ja M. van Beek,
päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9) 7 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Georg Neidel ja hänen entinen työnantajansa Stadt Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin kaupunki) ja joka koskee Neidelin oikeutta lomakorvaukseen häneltä eläkkeelle siirtymisen yhteydessä pitämättä jääneestä palkallisesta vuosilomasta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

- 3 Direktiivin 2003/88 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Tarkoitus ja soveltamisala”, säädetään seuraavaa:
”1. Tässä direktiivissä vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset työajan järjestämistä varten.
2. Tämä direktiivi koskee:
a) – – vuosiloma[n vähimmäisaikaa] – –
– –
3. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkeen [toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12.6.1989 annetun neuvoston] direktiivin 89/391/ETY [(EYVL L 183, s. 1)] 2 artiklassa tarkoitettuun yksityiseen ja julkiseen toimintaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän direktiivin 14, 17, 18 ja 19 artiklan soveltamista.
– –”
- 4 Direktiivin 2003/88 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Vuosiloma”, säädetään seuraavaa:
”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.
2. Palkallisen vuosiloman vähimmäisaikaa ei saa korvata rahalla, paitsi kun työsuhde päättyy.”
- 5 Direktiivin 15 artiklassa, jonka otsikko on ”Suotuisammat määräykset”, säädetään seuraavaa:
”Tämä direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen soveltaa tai ottaa käyttöön lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia, eikä oikeuteen edistää tai sallia sellaisten työehtosopimusten tai työmarkkinaosapuolten välisten sopimusten soveltamista, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia.”

- 6 Direktiivin 2003/88 17 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa tietyistä kyseisen direktiivin säännöksistä. Poikkeukset direktiivin 7 artiklasta eivät kuitenkaan ole sallittuja.

Kansallinen säännöstö

- 7 Hessenin osavaltion virkamieslain (Hessisches Beamtenengesetz) 106 §:n mukaan virkamiehillä on oikeus palkalliseen vuosilomaan.

- 8 Lain 50 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Pysyvässä virkasuhteessa olevat virkamiehet siirtyvät eläkkeelle sen kuukauden lopussa, jona he ovat täyttäneet 65 vuotta (ikäraja).” Ammattipalokunnan virkamiehiin sovellettava ikäraja on 65 vuoden sijasta 60 vuotta.

- 9 Osavaltioiden virkamiesten asemaa koskevan lain (Beamtenstatusgesetz) 21 §:n 4 kohdan mukaan virkasuhde päättyy eläkkeelle siirryttäessä.

- 10 Hessenin osavaltion loma-asetuksessa (Hessische Urlaubsverordnung, jäljempänä HUrlVO) täsmennetään viitevuoden alkaminen ja päättyminen sekä vuosilomaoikeuden syntyminen ja lakkaaminen.

- 11 HUrlVO:n 8 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”– – Mikäli virkasuhde päättyy lakisääteisen ikärajan täyttymisen vuoksi, lomaoikeus on 6/12 vuosilomasta, jos virkasuhde päättyy lomavuoden ensimmäisellä puoliskolla, ja 12/12 vuosilomasta, jos virkasuhde päättyy lomavuoden jälkimmäisellä puoliskolla.”

- 12 HUrlVO:n 9 §:n, jonka otsikko on ”Loman jakautuminen ja siirtäminen”, 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Loma on pidettävä lähtökohtaisesti lomavuoden aikana. Loma, jota ei ole aloitettu yhdeksän kuukauden kuluessa lomavuoden päättymisestä, menetetään.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 13 Neidel, joka on syntynyt 2.8.1949, alkoi työskennellä Stadt Frankfurt am Mainin palveluksessa vuonna 1970. Hän työskenteli ensin palomiehenä ja sitten palopäällikkönä. Hän oli virkasuhteessa.

- 14 Neidel oli 12.6.2007 lähtien työkyvytön sairauden takia. Vuoden 2009 elokuun lopussa hän siirtyi 60 vuotta täytettyään eläkkeelle ja on siitä lähtien saanut eläkettä, jonka määrä on 2 463,24 euroa kuukaudessa.

- 15 Koska Stadt Frankfurt am Mainin palveluksessa olevien palomiesten säännöllinen viikkotyöaika poikkeaa viisipäiväisestä työviikosta, Neidelilla oli vuosina 2007–2009 oikeus 26 lomapäivään kultakin vuodelta. Lisäksi hän sai tunneittain laskettua korvaavaa vapaata pyhäpäivistä, jotka osuivat kyseisenä kalenterivuonna arkipäivälle.

- 16 Pääasian asianosaiset katsovat kyseisen säännösten perusteella, että Neidelilla oli oikeus yhteensä 31 lomapäivään vuonna 2007, 35 lomapäivään vuonna 2008 ja 34 lomapäivään vuonna 2009. Kantaja piti näistä lomapäivistä vain 14 päivää vuonna 2007. Häneltä jäi siis lomaoikeuksistaan pitämättä 86 päivää, mikä vastaa 16 821,60:tä euroa bruttona.

- 17 Neidelin vaatimus saada kyseisen suuruinen lomakorvaus häneltä pitämättä jääneestä lomasta hylättiin Stadt Frankfurt am Mainin päätöksellä sillä perusteella, että Saksan virkamiesoikeuden mukaan pitämättä jääneistä lomapäivistä ei voi saada rahallista korvausta. Stadt Frankfurt am Mainin mielestä direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa virkamiehiin. Se väittää lisäksi, ettei eläkkeelle siirtäminen kuulu kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun ”työsuhteen päättymisen” käsitteeseen.
- 18 Verwaltungsgericht Frankfurt am Main, jolta Neidel hakee muutosta kyseiseen päätökseen, epäilee Stadt Frankfurt am Mainin direktiivin 2003/88 7 artiklasta esittämän tulkinnan oikeellisuutta, joten se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Sovelletaanko direktiivin 2003/88 – – 7 artiklaa myös virkasuhteisiin?
 - 2) Käsittääkö direktiivin 2003/88 – – 7 artiklan 1 kohta myös oikeudet vuosilomaan siltä osin kuin tällainen kansalliseen oikeuteen perustuva lomaoikeus ylittää neljä viikkoa?
 - 3) Kuuluuko direktiivin 2003/88 – – 7 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan myös sellaiset oikeudet vapaaseen, jotka kansallisen oikeuden nojalla myönnetään vuosiloman lisäksi työajan epäsäännöllisen jakautumisen perusteella pyhäpäivien korvaamiseksi?
 - 4) Voiko eläkkeelle siirtynyt virkamies vaatia oikeutta lomakorvaukseen vuosilomasta suoraan direktiivin 2003/88 – – 7 artiklan 2 kohdan perusteella, jos hän on ollut sairauden takia poissa palveluksesta eikä siksi ole voinut käyttää lomaoikeuttaan pitämällä vapaata palveluksesta?
 - 5) Voiko kansallisessa oikeudessa säädetty lomaoikeuden ennenaikainen raukeaminen olla ainakin osittain esteenä tällaiselle lomakorvaukselle?
 - 6) Koskeeko direktiivin 2003/88 – – 7 artiklan 2 kohtaan perustuva lomakorvaus ainoastaan direktiivin 2003/88 – – 7 artiklan 1 kohdassa taattua neljän viikon vähimmäislomaa vai koskeeko lomakorvaus myös muita kansallisessa oikeudessa säädettyjä lomaoikeuksia? Kuuluuko näihin laajennettuihin lomaoikeuksiin myös sellaiset oikeudet, joiden osalta oikeus vapaaseen perustuu ainoastaan erityiseen työajan jakautumiseen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, sovelletaanko direktiivin 2003/88 7 artiklaa virkamieheen, joka työskentelee palomiehenä tavanomaisissa olosuhteissa.
- 20 Tästä on muistutettava ensinnäkin, että direktiivin 2003/88 1 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä direktiivin 89/391 2 artiklan, johon siinä viitataan, kanssa, mukaan kyseisiä direktiivejä sovelletaan kaikkiin sekä yksityisiin että julkisiin toimialoihin työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä ja tiettyjen heidän työaikansa järjestämistä koskevien seikkojen sääntelemiseksi.
- 21 Niinpä unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 89/391 soveltamisala on ymmärrettävä laajasti, joten sen 2 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyjä sen soveltamisalaa koskevia poikkeuksia on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti mm. asia C-303/98, Simap, tuomio 3.10.2000, Kok., s. I-7963, 34 ja 35 kohta ja asia C-132/04, komissio v. Espanja, tuomio 12.1.2006, 22 kohta). Kyseiset poikkeukset nimittäin on sisällytetty direktiiviin ainoastaan, jotta voidaan taata

kansanterveyden ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen kannalta välttämättömien palvelujen moitteeton toiminta poikkeuksellisen vakavissa ja laajamittaisissa olosuhteissa (yhdistetyt asiat C-397/01-C-403/01, Pfeiffer ym., tuomio 5.10.2004, Kok., s. I-8835, 55 kohta ja asia C-519/09, May, määräys 7.4.2011, Kok., s. I-2761, 19 kohta).

- 22 Koska mikään kyseisistä olosuhteista ei ole merkityksellinen pääasian kantajan kaltaisen virkamiehen tilanteen kannalta, tällaisen virkamiehen toiminta kuuluu direktiivin 2003/88 soveltamisalaan (ks. vastaavasti asia C-52/04, Personalrat der Feuerwehr Hamburg, määräys 14.7.2005, Kok., s. I-7111, 57–59 kohta).
- 23 On muistutettava sitten, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 45 artiklassa tarkoitettulla ”työntekijän” käsitteellä on itsenäinen merkityksensä, eikä tätä käsitettä pidä tulkita suppeasti. ”Työntekijänä” on pidettävä jokaista, joka tekee aitoa ja todellista työtä, eikä tällöin oteta huomioon sellaista työtä, joka on niin vähäistä, että sitä on pidettävä pelkästään toisarvoisena ja liitännäisenä. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan työsuhteelle on ominaista se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena suorituksia vastiketta vastaan (ks. mm. asia 66/85, Lawrie-Blum, tuomio 3.7.1986, Kok., s. 2121, Kok. Ep. VIII, s. 687, 16 ja 17 kohta; asia C-138/02, Collins, tuomio 23.3.2004, Kok., s. I-2703, 26 kohta ja asia C-456/02, Trojani, tuomio 7.9.2004, Kok., s. I-7573, 15 kohta).
- 24 Tästä on todettava, ettei ennakkoratkaisupyynnöön sisälly tietoja, joiden perusteella voitaisiin epäillä sitä, että Neidelin ja hänen työnantajansa Stadt Frankfurt am Mainin välisellä työsuhteella oli tämän tuomion 23 kohdassa mainitut työsuhteen ominaispiirteet.
- 25 Lopuksi on täsmennettävä, että oikeuskäytännössä on todettu, että koska SEUT 45 artiklan 4 kohtaan sisältyvässä julkishallinnon palvelusuhteita koskevassa poikkeuslausekkeessa ei tehdä minkäänlaista asiaa koskevaa erottelua, on merkityksentöntä, onko työntekijä otettu palvelukseen työntekijänä, toimenhaltijana vai virkamiehenä tai onko hänen työsuhteensa julkisoikeudellinen vai yksityisoikeudellinen. Nämä oikeudelliset luonnehdinnat nimittäin vaihtelevat kansallisesta lainsäädännöstä toiseen eivätkä näin ollen voi tarjota unionin oikeuden vaatimusten mukaista tulkintakriteeriä (ks. asia 152/73, Sotgiu, tuomio 12.2.1974, Kok., s. 153, Kok. Ep. II, s. 219, 5 kohta).
- 26 Ensimmäiseen kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 2003/88 7 artiklaa on tulkittava siten, että sitä sovelletaan virkamieheen, joka työskentelee palomiehenä tavanomaisissa olosuhteissa.

Neljäs kysymys

- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedustele neljännellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että virkamiehellä on eläkkeelle siirtyessään oikeus lomakorvaukseen palkallisesta vuosilomasta, joka häneltä on jäänyt pitämättä, koska hän on ollut poissa palveluksesta sairauden takia.
- 28 Tässä yhteydessä on muistutettava, että – kuten direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohdan, josta kyseisessä direktiivissä ei sallita poikettavan, sanamuodostakin ilmenee – jokaisen työntekijän on saatava vähintään neljän viikon palkallinen vuosiloma. Tämä palkallista vuosilomaa koskeva oikeus, jota unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on pidettävä unionin sosiaalioikeuden periaatteena, jolla on erityinen merkitys, annetaan siis jokaiselle työntekijälle (ks. yhdistetyt asiat C-350/06 ja C-520/06, Schultz-Hoff ym., tuomio 20.1.2009, Kok., s. I-179, 54 kohta). Kyseistä ”työntekijän” käsitettä sovelletaan pääasian kantajan kaltaiseen virkamieheen, kuten vastauksessa ensimmäiseen kysymykseen todetaan.
- 29 Palkallisen vuosiloman pitäminen ei todellisuudessa enää ole mahdollista sen jälkeen, kun työsuhte on päättynyt. Sen estämiseksi, että työntekijä ei voisi edes rahallisessa muodossa käyttää tätä oikeutta kyseisen mahdottomuuden vuoksi, direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että työntekijällä on oikeus lomakorvaukseen (em. yhdistetyt asiat Schultz-Hoff ym., tuomion 56 kohta).

- 30 Niinpä oikeuskäytännössä on todettu, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että sen vastaisia ovat sellaiset kansalliset säännökset tai käytännöt, joiden mukaan työsuhteen päättyessä ei makseta lomakorvausta pitämättä jääneestä palkallisesta vuosilomasta työntekijälle, joka on ollut sairauslomalla viitekauden tai sen osan ja/tai loman siirtämiselle varatun ajanjakson tai sen osan ajan ja joka ei sen vuoksi ole voinut käyttää oikeuttaan palkalliseen vuosilomaan (yhdistetyt asiat Schultz-Hoff ym., tuomion 62 kohta).
- 31 Nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että virkamiehen siirtyminen eläkkeelle päättää hänen työsuhteensa, ja lisäksi kansallisen oikeuden mukaan virkamies menettää silloin virkamiehen asemansa, kuten tämän tuomion 9 kohdassa todettiin.
- 32 Neljänteen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että virkamiehellä on eläkkeelle siirtyessään oikeus lomakorvaukseen palkallisesta vuosilomasta, joka häneltä on jäänyt pitämättä, koska hän on ollut poissa palveluksesta sairauden takia.

Toinen, kolmas ja kuudes kysymys

- 33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näillä kysymyksillä, jotka on käsiteltävä yhdessä, pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2003/88 7 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännöksille, joissa myönnetään virkamiehelle oikeuksia palkalliseen lomaan vähintään neljän viikon palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden lisäksi muttei säädetä lomakorvauksen maksamisesta silloin, kun eläkkeelle siirtyvä virkamies ei ole voinut käyttää kyseisiä lisäoikeuksia, koska hän ei ole ollut palveluksessa sairauden takia.
- 34 Tästä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen mukaan direktiivi 2003/88 ei ole esteenä kansallisen oikeuden säännöksille, joissa säädetään oikeudesta palkalliseen vuosilomaan, jonka kesto ylittää neljä viikkoa ja joka myönnetään kyseisessä kansallisessa oikeudessa tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti (asia C-282/10, Dominguez, tuomio 24.1.2012, 47 kohta).
- 35 Direktiivin 2003/88 1 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan a alakohdan, 7 artiklan 1 kohdan sekä 15 artiklan sanamuodosta ilmenee nimittäin nimenomaisesti, että direktiivin tarkoituksena on vain vahvistaa työajan järjestämistä varten turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset vaikuttamatta jäsenvaltioiden oikeuteen soveltaa työntekijöiden suojelemisen kannalta suotuisampia kansallisen oikeuden säännöksiä (em. asia Dominguez, tuomion 48 kohta).
- 36 Niinpä on todettava, että koska jäsenvaltiot voivat vapaasti säätää sen mukaan, mikä on sairauslomalla olevan työntekijän poissaolon syy, palkallisesta vuosilomasta, jonka kesto on pidempi tai yhtä pitkä kuin direktiivillä 2003/88 taattu neljän viikon vähimmäisaika (em. asia Dominguez, tuomion 50 kohta), niiden asiana on yhtäältä päättää, myöntävätkö ne virkamiehille oikeuksia palkalliseen lomaan vähintään neljän viikon palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden lisäksi säätämällä tai jättämällä säätämättä eläkkeelle siirtyvän virkamiehen oikeudesta lomakorvaukseen, jos hän ei ole voinut käyttää kyseisiä lisäoikeuksia, koska hän ei ole ollut palveluksessa sairauden takia, ja toisaalta vahvistaa kyseisten oikeuksien myöntämisedellytykset.
- 37 Näin ollen toiseen, kolmanteen ja kuudenteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2003/88 7 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansallisen oikeuden säännöksille, joissa myönnetään virkamiehelle oikeuksia palkalliseen lomaan vähintään neljän viikon palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden lisäksi muttei säädetä lomakorvauksen maksamisesta silloin, kun eläkkeelle siirtyvä virkamies ei ole voinut käyttää kyseisiä lisäoikeuksia, koska hän ei ole voinut olla palveluksessa sairauden takia.

Viides kysymys

- 38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee viidennellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohta esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa vuosiloman siirtämiselle varatulla yhdeksän kuukauden ajanjaksolla, jonka päättyessä oikeus palkalliseen vuosilomaan lakkaa, rajoitetaan eläkkeelle siirtyvän virkamiehen oikeutta siihen, että lomakorvaukset kertyvät hänelle kumulatiivisesti palkallisesta vuosilomasta, joka häneltä on jäänyt pitämättä työkyvyttömyyden takia.
- 39 Tästä on heti todettava, että unionin tuomioistuin katsoi asiassa C-214/10, KHS, 22.11.2011 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-11757, 35 kohta), että siltä osin kuin kysymys on siirtämiselle varatusta ajanjaksosta, jonka päätyttyä oikeus palkalliseen vuosilomaan voi lakata, jos oikeuksia palkalliseen vuosilomaan kertyy kumulatiivisesti, on arvioitava direktiivin 2003/88 7 artiklan perusteella, voidaanko mainittua ajanjaksoa pitää kohtuullisesti ajanjaksona, jonka ylittävältä osin palkallinen vuosiloma menettää myönteisen vaikutuksensa lepoaikana työntekijän kannalta.
- 40 Unionin tuomioistuin muistutti tässä yhteydessä, että sen lisäksi, että oikeudella palkalliseen vuosilomaan on unionin sosiaalioikeuden periaatteena erityinen merkitys, siitä on myös määrätty nimenomaisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jolla on SEU 6 artiklan 1 kohdan mukaan sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla, 31 artiklan 2 kohdassa (em. asia KHS, tuomion 37 kohta).
- 41 Tästä seuraa, että jotta kunnioitetaan tätä oikeutta, jonka tavoitteena on työntekijän suojeleminen, kussakin siirtämiselle varatussa ajanjaksossa on otettava huomioon ne erityiset olosuhteet, joissa työkyvyttömyyden työntekijä on useiden peräkkäisten viitekausien ajan. Siirtämiselle varatulla ajanjaksolla on siis esimerkiksi taattava, että työntekijällä on tarvittaessa lepojaksot, jotka voidaan porrastaa ja suunnitella sekä jotka ovat käytettävissä pidemmällä aikavälillä, ja tällaisen ajanjakson on selvästi ylittävä sen viitekauden kesto, jolle se on myönnetty (em. asia KHS, tuomion 38 kohta).
- 42 Pääasian oikeudenkäynnistä on kuitenkin huomattava, että HUrlVO:n 9 §:n 2 momentissa on vahvistettu siirtämiselle yhdeksän kuukauden ajanjakso, joka on siis lyhyempi kuin viitekausi, johon se liittyy.
- 43 Viidenteen kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa vuosiloman siirtämiselle varatulla yhdeksän kuukauden ajanjaksolla, jonka päättyessä oikeus palkalliseen vuosilomaan lakkaa, rajoitetaan eläkkeelle siirtyvän virkamiehen oikeutta siihen, että lomakorvaukset kertyvät hänelle kumulatiivisesti palkallisesta vuosilomasta, joka häneltä on jäänyt pitämättä työkyvyttömyyden takia.

Oikeudenkäyntikulut

- 44 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY 7 artiklaa on tulkittava siten, että sitä sovelletaan virkamieheen, joka työskentelee palomiehenä tavanomaisissa olosuhteissa.**

- 2) **Direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että virkamiehellä on eläkkeelle siirtyessään oikeus lomakorvaukseen palkallisesta vuosilomasta, joka häneltä on jäänyt pitämättä, koska hän on ollut poissa palveluksesta sairauden takia.**
- 3) **Direktiivin 2003/88 7 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansallisen oikeuden säännöksille, joissa myönnetään virkamiehelle oikeuksia palkalliseen lomaan vähintään neljän viikon palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden lisäksi muttei säädetä lomakorvauksen maksamisesta silloin, kun eläkkeelle siirtyvä virkamies ei ole voinut käyttää kyseisiä lisäoikeuksia, koska hän ei ole voinut olla palveluksessa sairauden takia.**
- 4) **Direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa vuosiloman siirtämiselle varatulla yhdeksän kuukauden ajanjaksolla, jonka päättyessä oikeus palkalliseen vuosilomaan lakkaa, rajoitetaan eläkkeelle siirtyvän virkamiehen oikeutta siihen, että lomakorvaukset kertyvät hänelle kumulatiivisesti palkallisesta vuosilomasta, joka häneltä on jäänyt pitämättä työkyvyttömyyden takia.**

Allekirjoitukset